

Dato: 15. december 2016

Vi efterspørger dansk politik for en effektiv indsats mod plastikforurening

Introduktion

FN konkluderer i sin nyeste rapport¹ (2016) at udfordringen med plastikforurening² i miljøet, er "... a common concern for humankind". Samtidig slår FN fast, at der er nok information om plastiks skadelige effekter i miljøet til at påkalde sig forsigtighedsprincippet.

I 2015 vedtog FN de 17 globale mål for bæredygtig udvikling, og her er især målene 12 (Sikre at forbrug og produktionssystemer er bæredygtige), 14 (Fremme bæredygtigt brug af havene og af havressourcer for at bevare verdenshavene) og 15 (Beskytte og fremme økosystemer og naturressourcer på en bæredygtig måde) vigtige ift. plastikproblematikken. Danmark har også tilsluttet sig udviklingsmålene, og skal derfor arbejde for at løse dem.

I en rapport fra Miljøstyrelsen³ (2015), fastslår styrelsen, at "*Kombinationen af fortsatte og måske stigende udslip, at stofferne bliver i miljøet i århundreder og over tid fragmenteres til mindre stykker, som kan have stigende effekter på miljøet, betyder at mikroplastik-problematikken har elementer af en "tidsindstillet bombe", hvor effekterne af de udslip, der sker i dag, først ses om mange år, hvor effekterne kan være umulige at begrænse. Om det faktisk forholder sig sådan, ved vi endnu ikke*"

Der er inden for de seneste par år kommet stor fokus på plastikproblematikken, og især mikroplastik, da flere forskere har påvist, at især de marine organismer på alle niveauer, bliver negativt påvirket af plastik³. Selvom man efterhånden har en rimelig viden om påvirkningen på de marine organismer, ved man meget lidt/intet om påvirkningen på de organismer der lever i jorden og i de ferske vande.

Hvis **vi** skal løse problemet med mikroplastik, er **vi** nødt til at se generelt på vores produktion og forbrug af plastik. Plastik ender i naturen på mange måder - som små microfibre/perler fra vask af tøj og brugen af plejeprodukter, slid fra dæk, sko og vejstriber, tab i forbindelse med omlastning og fra tabt/smidt affald³. Når store stykke plastik ender i naturen, bliver det med tiden også til mikroplastik. Særligt engangs-plastik og emballage udgør et problem i naturen idag⁴. Problemet ift. plastik er både, at det tabes til miljøet/naturen, men også at plastik gennem hele kæden af dets liv, ikke er gennemtænkt. Det er et problem, at producenten ikke tænker ind hvordan plastikken kan genanvendes, når der designes produkter. Men det er også et problem, at detailhandlen sender forbrugerne hjem med unødigt meget plastik i form af overemballage.

¹ UNEP (2016) [Marine Plastic Debris and Microplastic](#)

² I denne politik dækker ordet "plast" over syntetiske kemiske forbindelser fra de mindste polymerer til de største støbte plastprodukter. Plast kan indeholde kemikalier tilført ved produktionen som farvestoffer, stabilisatorer m.m. og være flydende eller i fast form.

³ Miljøstyrelsen (2015) [Microplastics - Occurrence, effects and sources of releases to the environment in Denmark](#)

⁴ http://www3.weforum.org/docs/WEF_The_New_Plastics_Economy.pdf

Når plastik ender i naturen, bliver den for mange organismer opfattet som et fødeemne (både de små partikler og de store stykker plastik), og ender dermed i maverne på organismer i hele fødekæden – og dermed kan man frygte, at det ligeledes kan ende i os mennesker.

Plastik har en kedelig evne til at binde nogle af de særligt miljøskadelige og -fremmede stoffer til sig⁵ og dermed ender de også i de organismer der spiser dem. Dette har forskerne set kan give bl.a. nedsat fødeoptag og reproduktionsevne samt øget dødelighed. En negativ effekt på organismer i hele fødekæden, kan have en fatal konsekvens for økosystemer, og dermed også for mennesker.

Dagens plastikproduktion og tab til miljøet er et resultat af ”systemfejl” de kommende generationer kommer til at ”betale for” og må rette op på.

Der er derfor behov for en samlet plastikpolitik og handlingsplan både på dansk og internationalt niveau. Handleplanen skal fastlægge klare mål for hvordan Danmark vil håndtere plastikproblematikken indenfor de næste 5-10 år.

Der er også et stort behov for mange flere undersøgelser, men der er især behov for handling på de områder, hvor vi ved det vil gøre en forskel, samt at man takler dette problem ved roden og ikke som symptombehandling.

Plastic Change, Danmarks Naturfredningsforening og Det Økologiske Råd opfordrer hermed de danske politikere til straks at sætte et omfattende arbejde i gang både på nationalt og internationalt plan, samt at udarbejde en plastikpolitik.

De danske politikere opfordres til nationalt at arbejde for:

- National politik for håndteringen af plastik i Danmark – kommuner, regioner og staten.
- Fastsætte miljøkvalitetskrav for antal mikroplastik- og plastikpolymer-partikler pr liter havvand, i sedimenter og i levende organismer (biota), fersk overfladevand og grundvand, baseret på forsigtighedsprincippet. Samt fastsætte kvalitetskrav til spildevandsslam og jord for mikroplastik og plastikpolymerer.
- Overvågningsprogrammer som skal fastlægge det nuværende forureningsniveau, således at det er muligt at følge effekten af de implementerede tiltag.
Overvågningsprogrammer bør inddrage alle plastikstørrelser og både vand-, jord- og luftmiljøet, samt fødevarer. Programmet skal omfatte marine-, terrestriske-, og ferskvandsorganismer.
- Gennemføre totalt forbud mod tilsætning af mikroplastik til forbrugerprodukter. Herunder plejeprodukter.
- Danske Havne skal fritages for den affaldsafgift de i dag pålægges, når fiskerne og andre frivilligt indleverer marint affald som fx plastik indsamlet til havs og på strandene.
- Høj pant på de mest brugte plastikprodukter, der dermed fremmer genanvendelsen.
- Ikke-genanvendelige plastiktyper skal udfases. Alle plastikprodukter genanvendes – dog med undtagelse af produkter, der indeholder skadelige kemikalier – plast der indeholder skadelige kemikalier skal udfases.
- Afsætte midler til at forske i skæbnen for flydende mikroplastik, som bl.a. bruges i kosmetik og plejeprodukter. Hvad er de miljø- og sundhedsmæssige effekter?

⁵ <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/5854Marine%20Litter%20-%20Microplastics.pdf>

De danske politikere opfordres til på EU-niveau at arbejde for:

- Skabe enighed om en definition for mikroplastik, som kan gælde horisontalt i alle lovgivninger.
- Mængden af havaffald i form af plastik nedbringes væsentligt. Dette sker bl.a. ved at bidrage aktivt til en indsats for at begrænse mængden af havaffald i forbindelse med gennemførelse af 2030-målene for bæredygtig udvikling.
- Nedbringe mængden af havaffald i form af plastik fra skibe. Det skal være gratis for fiskerierhvervet o.lign. at indlevere marint affald, da praksis i dag er at dumpe det.
- EU sætter barren højt for ambitiøse mål for genanvendelse af plastikemballage. EU skal have så høje overordnede reduktionsmål og mål for genanvendelse af plastikaffald som muligt. Derudover skal en mere udstrakt brug af økonomiske instrumenter under den pågående reVISION af EU's affaldsdirektiver fremmes.
- EU skal på linje med USA forbyde alt mikro/nanoplastik i plejeprodukter.
- Danmark genoptager og styrker indsatsen i EU, FN og de regionale havmiljøkonventioner, herunder OSPAR, HELCOM.
- Udvikle EU-standarder for hvilke plastiktyper der må introduceres på markedet, så der kun findes genanvendelige typer.
- Fastsætte en maks. udledningsgrænse for de største kilder af mikroplastik til miljøet .

Apendix

En række internationale konventioner og reguleringer er udgangspunktet for denne politik på plastikforureningen af verdens have, herunder:

- [FN's globale bæredygtighedsmål](#) (SDG 2015)
- FN's (UNEP) Global Programme of Action: [Global Partnership on Marine Litter](#)
- FN's lov om regulering af verdens have: [The United Nations Convention on the Law of the Sea](#)
- IMO's regulering af affald fra skibe: [Prevention of Pollution by Garbage from Ships](#)
- London (IMO) konventionen om dumpning i havet: [Convention on the Prevention of Marine Pollution by Dumping of Wastes and Other Matter](#)
- [FAO - Code of Conduct for Responsible Fisheries](#)
- FN's biodiversitets konvention: [Convention on Biological Diversity](#)
- FN's konvention om migration af arter: [CMS - Migratory Species, Marine Debris and its Management](#)
- Stockholm konventionen om regulering af svært nedbrydelige stoffer: [The Stockholm Convention on Persistent Organic Pollutants](#)
- Basel konventionen om grænseoverskridende transport af affald m.m.: [The Basel Convention on the Control of Transboundary Movements of Hazardous Wastes and their Disposal](#)
- OSPAR konventionen for det norøstlige Atlanterhav: [Convention for the Protection of the Marine Environment of the North-East Atlantic](#)
- HELCOM konventionen for beskyttelse af det baltiske hav: [CONVENTION ON THE PROTECTION OF THE MARINE](#)
- [EUs Vandrammedirektiv \(2000\)](#)
- EU's 'Green Paper' for en strategi for plastikaffald i miljøet: [European Strategy on Plastic Waste in the Environment \(2013\)](#)